Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра політичної соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО

директор навчально-наукового інституту
соціології та медіакомунікацій

_____ Олена МУРАДЯН

«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лінії конфліктів та розмежувань у соціальних змінах

рівень вищої освіти _магістр

галузь знань _ С соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини __
(шифр і назва)

спеціальність ___С5_Соціологія
(шифр і назва)

освітня програма _ соціальні технології
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором
(обов'язкова / за вибором)

факультет _ННІ соціології та медіакомунікацій_____

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ соціології та медіакомунікацій

“26” серпня 2026 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Литовченко Артем Дмитрович, к. соц. н., доцент, доцент ЗВО кафедри політичної соціології ННІ соціології та медіакомунікацій

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології

Протокол від “26” серпня_2026 року № 1

Завідувач кафедри політичної соціології

_____ Бойко Д. М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) «Соціально-політичні та маркетингові дослідження»
назва освітньої програми

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми «Соціальні технології»

_____ Сокурянська Л.Г.
(підпис) **(прізвище та ініціали)**

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ соціології та медіакомунікацій

Протокол від “ 26 ”_серпня_2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ соціології та медіакомунікацій

_____ Сорока Ю. Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Лінії конфліктів та розмежувань у соціальних змінах» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності С5 Соціологія освітньо-професійної програми «Соціальні технології»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – є аналіз природи, особливостей виникнення й розвитку та соціального впливу конфліктів і розмежувань на соціальні зміни, формування в слухачів уявлення про способи дослідження й шляхи контролю, регулювання та управління цими розмежування та конфліктами

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

1. сформувати у студентів уявлення про різні підходи до розуміння та аналізу соціальних змін
2. ознайомити студентів із актуальними соціологічними концептами кліважів, розмежувань, розділених суспільств
3. навчити студентів засадам самостійного аналізу актуальної проблематики сучасних дискусій та досліджень у межах теорій соціальних змін;
4. надати інформацію про засоби та алгоритми розробки методології та конкретних соціологічних досліджень ліній конфліктів та розмежувань у соціальних змінах;
5. навчити студентів порівнювати дослідницькі стратегії та інтерпретації соціальних змін у різних соціологічних підходах та концепціях;
6. надати студентам орієнтири для критичного осмислення соціології соціальних змін

1.3. Кількість кредитів 3
1.4. Загальна кількість годин 90*

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
3-й	-й
Лекції	
12 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
66 год.	год.
у тому числі індивідуальні завдання	
год.	

** у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.*

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

ЗК 01 Здатність до абстрактного та конкретного мислення, аналізу та синтезу
ЗК 03 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)
ЗК 04 Здатність працювати в міжнародному контексті
СК 01 Здатність аналізувати соціальні явища і процеси
СК 02 Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти
СК 10 Здатність знайти соціальні дані у відкритому доступі, здійснити їхнє змістовне структурування й узагальнення
СК 11 Здатність проаналізувати, представити та проінтерпретувати числові й нечислові соціальні дані

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

ПРН1. Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології
ПРН2. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.
ПРН5. Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.
ПРН9. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки

1.8. Пререквізити: Новітні соціологічні теорії, Соціологія глобалізації

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальні зміни: теорії, концепти, моделі. Концептуалізація поняття про соціальні зміни, соціальну усталеність та соціальний порядок. Прогресс: виникнення та розвиток ідеї. Концепція еволюції vs революційні концепції соціальних змін. Теорії лінійного розвитку суспільства. Формаційний підхід. Індустріальне- постіндустріальне інформаційне суспільство. Циклічні теорії історичного розвитку. Системна модель соціальних змін. Модернізація. Демодернізація. Архаїзація. Теорія сталого розвитку. Концептуалізація «залежного шляху розвитку». Вестернізація як складний концепт. Реформи, самоорганізація, трансформація. Механізми, актори та суб'єкти соціальних змін. Маркетизація та «залежний шлях розвитку». Соціокультурна травма. Демократизація: версії та реверсії. Секонд-хенд-суспільство та андерклас. Подвійна інституціоналізація. Зсув, транзит, реформи, революція, трансформація. Модернізація, архаїзація, постмодернізація. Глобалізація та її розуміння. Глокалізація. Потоки та місця.

Тема 2. Конфлікти, кліважи, розмежування. Концептуалізація предметних понять. Лінії конфліктів в моно- та полівимірних моделях соціальних змін. Найактуальніші типи соціальних розмежувань: етнолінгвістичні, релігійні, класові, геополітичні, культурні, освітні, «центр-периферійні» тощо. Розділені суспільства як результат акумуляції соціальних розмежувань. Дилема глобалізації та локалізації: об'єднання чи глобальні структурні розколи? Політичний, економічний, соціокультурний виміри розмежувань та кліважів. Управлінські та регулятивні перспективи розділених суспільств.

Тема 3. Аналітичні тактики й дослідницькі стратегії вловлення ліній й фігурацій конфліктів та розмежувань у соціальних змінах. Процесуальні методи соціологічного аналізу. Соціетальний, інституційний та груповий рівні аналізу розділених суспільств у процесах соціальних змін. Фігураційний аналіз у різних методиках.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7						
Тема 1: Соціальні зміни: теорії, концепти, моделі	30	4	4			22						
Тема 2: Конфлікти, кліважи, розмежування	30	4	4			22						
Тема 3 Аналітичні тактики й дослідницькі стратегії вловлення ліній й фігурацій конфліктів та розмежувань у соціальних змінах	30	4	4			22						
Усього годин	90	12	12			66						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф.)	Кіл.год. (з.ф.)
1	**Суспільство у контексті соціальних змін: основні дилеми сучасності** *Питання семінару:* *1. Соціальні зміни: реальність чи конструкт сприйняття?* *2. Межі та міри соціальних змін Множинна модерність* *3. Динамічне поле та структурація «Залежний шлях розвитку» у вивченні пострадянських суспільств* *4. Концепт глокалізації в аналізі кейсів* 5. *Суспільства ризику: потенціал та вади концепції*.	4	
2	**Концепції розділених суспільств у соціології** *Питання семінару:* *1. Авторські підходи до розуміння розділених суспільств.* *2. Переваги та вади концепції розділеності.* *3. Емпіричні перспективи концепції розділених суспільств.* 4. *Динаміка та процесуальність роздільності* 5. *Фігураційний аналіз розділених суспільств.*	4	
3	**Емпіричне дослідження розмежувань і кліважів у соціальних змінах** *Питання семінару:* *1. Методи й методики фігураційного аналізу.* *2. Стратегії й тактики вловлення динаміки конфліктів та кліважів* 3. *Проблеми валідності досліджень високої*	4	

	динамічності та гостроти		
Усього годин		**12**	

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	*Виконати концептуальну експертизу* «Дорожнього записнику» А.Бестера	8	
2	Соціальні зміни вічні? Ніщо ніколи не змінюється? – стаття І. Валерстайна (*читати, готувати питання до дискусії*)	8	
3	Стаття на вибір з книги «Чи є майбутнє у капіталізму?» (*читати, підготувати експертну оцінку*)	8	
4	Концепція архаїзації в соціологічному аналізі (*знайти теоретичні обґрунтування, представити на семінарі*)	8	
5	Стаття «Концептуалізація пас-депенденсі» (*читати, готувати питання до дискусії*)	8	
6	Аргументи та контраргументи до пострадянської специфіки (*підготувати експертний висновок*)	8	
7	*Підготування докладу* із порівняння кейсів за власним вибором	8	
8	Підготовка та виконання контрольної роботи	10	
	Разом	66	

6. Індивідуальні завдання

Аналітична записка

7. Методи навчання

Лекції, презентації, семінари, розв’язання аналітичних і практичних професійних задач

8. Методи контролю

Контрольні роботи, передбачені навчальним планом (тестові завдання та відкриті питання). Робота на семінарських заняттях (доповіді, відповіді, питання, робота в групах).

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль			Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Сума
Т1	Т2	Т3			100
20			40	40	

Критерії оцінювання контрольної роботи

Відповіді повні або з однією незначною помилкою	35-40 балів
Відповіді повні, але з двома-трьома незначними помилками	21-34 бали

Відповіді не досить повні та (або) із суттєвими помилками	10-20 балів
Відповіді не повні, містить суттєві помилки	до 9 балів
Відповіді майже відсутні та (або) не відповідають запитанню	0 балів

Критерії оцінювання індивідуального завдання

Виконане без помилок або з однією-двома незначними помилками	34-40 балів
Виконане з трьома-чотирма значними й незначними помилками	24-33 бали
Виконане не повністю та (або) із суттєвими помилками	13-23 балів
Виконане не повністю, містить суттєві помилки	до 12 балів
Виконання часткове, не відповідає поставленим завданням	0 балів

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
0-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Підручник:

Теорія соціальних змін: сучасні соціологічні концептуалізації: навчальний посібник / П. В. Кутуєв, О. В. Богданова, М. І. Клименко, Т. В. Коломієць [та ін.] ; НТУУ «КПІ». Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 2014. – 220 с.

Основна література:

1. Cherniak, Kseniia & Lytovchenko, Artem. (**2023**). Positioning Post-Soviet Sociology in Global Sociology: Between the Global South and the Global North. Studies of Transition States and Societies, DOI: https://doi.org/10.58036/stss.v0i0.1067 (Scopus, 2 quartile, 56 percentile)
2. Giddens, Anthony (1999) Runaway World: How Globalization is Reshaping Our Lives. London: Profile, 1999. – 318 p.
3. Litovchenko A., Muradyan O. (2015). Social and Political Preconditions for Regional Divisions in Ukraine / Artyom Litovchenko, Olena Muradyan // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, 1148. – Sociological studies of contemporary society: methodology, theory, methods. – Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2015. – с. 90-100
4. Litovchenko A., Muradyan O. (2014). Preconditions for Regional Divisions in Ukraine and the Global Implications of the Ukrainian Crisis / Artyom Litovchenko, Olena Muradyan // Uluslararası Politikada Ukrayna Krizi / Editörler Hasret Çomak, Caner Sancaktar, Zafer Yıldırım'ın yürüttüğü. - Istanbul: BETA, 2014. - 590 c. (ISBN: 978-605-333-198-8) (с. 37-112)
5. Lytovchenko Artem (**2023**). The impact of the Ukrainian food crisis on the globalized world. «SOCIOPROSTIR: THE INTERDISCIPLINARY ONLINE COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS ON SOCIOLOGY AND SOCIAL WORK», (13), 55-60. https://doi.org/10.26565/2218-2470-2023-13-07
6. Lytovchenko, A., Nekhaienko, O. (**2025**). Topography of Risky Consumption in the Commercial Space of a Frontline City. Sociological Studios, 1 (26), 110–121. https://doi.org/10.29038/2306-3971-2025-01-33-33
7. Lytovchenko, A., & Nekhaienko, O. (**2023**). Sociological perspectives of the study of the war factor in the dynamics of compliance with anti-pandemic measures (on the example of front-line Kharkiv). *Scientific Journal of Polonia University*, 55(6), 177-185. https://doi.org/10.23856/5523
8. Nekhaienko O.V., Lytovchenko A.D. (**2025**) Historical sociology of urbanization: cities as arenas of power struggles. Habitus.(70), 48-54 DOI: https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.70.7
9. Nekhaienko, O. V., Lytovchenko, A. D., & Yashkina, D. D. (**2025**). The role of modern universities in the development of the concept of lifelong learning: Theoretical foundations and the Ukrainian context. Habitus, (71).
10. Nekhaienko, O., Yashkina D., Lytovchenko, A., Boiko D., Zaporozhchenko R. (**2024**). Discursive (re)production of social cleavages in the 2019 Ukrainian parliamentary elections. Southeast European and Black Sea Studies, DOI: https://doi.org/10.1080/14683857.2023.2221956
11. Агамбен Дж. Друг. Чотири есеї про політику \ Переклад і впорядкування Олександра Тимофеєва. — Дніпро, 2022
12. Амін С. Економічна глобалізація та політичний універсалізм: чи суперечать вони одне одному? // Спільне. 02.01.2021. https://commons.com.ua/uk/ekonomichna- globalizatsiya-ta-politichn/
13. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / Пер. з англ. І.Андрущенко, М.Винницький. — К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 109 с.
14. Бауман З. Етика постмодерну / Пер. з англ. Р.Зимовець, О.Юдін, Д.Король. — К.: Port-Royal, 2006. — 329 с.
15. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевности / Пер. з англ. Антона Марчинського. — Київ: «Критика», 2013.

16. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. / З англ. переклала Олена Фешовець. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000.
17. Бжезінський З. Стратегічне бачення: Америка і криза світової влади / Переклала з англійської Ганна Лелів. Львів, «Літопис», 2022. — 168 с.
18. Камінська Л. Ф. Теоретичні підходи до дослідження суспільних рухів / Л. Ф. Камінська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія. — 2010. — № 1-2. —С. 91—93.
19. Лахман Р. Політика еліт і занепад США // Спільне. — 7.07.2020
20. Литовченко А., Бойко Д., Яшкина Д., Холм-Хансен Й. (**2022**) Дискурс поміркованості та згуртованості як ефективний електоральний інструмент: «Мслуга народу» під час української парламентської кампанії 2019 року. *Ideology and Politics Journal.* 3(22), 2022. 93-118 https://doi.org/10.36169/2227-6068.2022.03.00005
21. Нехаєнко Оксана, Литовченко Артем (**2023**). Концепт «винайденої традиції» Хобсбаума-Рейнджера в соціологічному аналізі освіти. Соціологія та сучасні соціальні трансформації: Матеріали XVI Міжнародної конференції студентів та молодих науковців (Київ, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 17 листопада 2023 року). К.: Видавництво «Наукова столиця», 2024. - с. 87-90https://sociology.knu.ua/sites/default/files/newsfiles/2023-sociology-and-contemporary-social-transformations-proceedings.pdf
22. Савельєва Т. П. Суспільні рухи в контексті соціальних змін. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*: 1 рр. 2017. 167-180 (13)
23. Сасіна Л. О. Теорії соціальних змін / Л. О. Сасіна, Н. А. Мажник // Сучасні тенденції розвитку регіонів, підприємств та їх об'єднань: колективна монографія / Нац. Металург. Академія України; за ред. Л. М. Савчук, Л. М. Бандоріної. - Дніпро: Пороги, 2021. - С. 35-46
24. Тимофєєв О. В. Signatura rerum: ключі від усіх речей. До методології Джорджо Аґамбена. — Ралі: Lulu Press, 2021
25. Українське суспільство 1992 – 2010. Соціологічний моніторинг / За ред. д.ек.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2014.- 636 с.

Допоміжна література

1. Арбєніна В.Л. Етносоціологія. Навч. посіблник. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2007. – 316 с.
2. Арутюнов В. Х. Філософія глобальних проблем сучасності : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В. Х. Арутюнов, В. М. Свінціцький. – К. : КНЕУ, 2003. – 90 с.
3. Валерстайн І. Багатоликий европоцентризм // Ї. №39. – 2005 http://www.ji.lviv.ua/n39texts/wallerstein1.htm
4. Валерстайн І. Україна у світосистемі // Ї. -№39. – 2005 http://www.ji.lviv.ua/n39texts/wallerstein2.htm
5. Валерстайн І. Насильство і капіталістична світоекономіка // Ї. - №39. – 2005 http://www.ji.lviv.ua/n39texts/wallerstein3.htm
6. Валерстайн І. Про поступ і перехідні епохи // Вперед. – 07.04.2014. https://vpered.wordpress.com/2014/04/07/wallerstein-on-progress/
7. Габермас Ю. Постметафізичне мислення / Юрген Габермас ; пер. з нім В. М. Купліна. – К. : Дух і Літера, 2011. – 280 с. – (Серія «Сучасна гуманітарна бібліотека»)
8. Гантігтон С. Зіткнення цивілізації? / С. Гантігтон // Філос. і соціолог. думка. – 1996. – № 1–2. – С. 11–24.
9. Гіденс Е. Нестримний світ. Як глобалізація перетворює наше життя / Ентоні Гіденс ; пер. з англ. Н. Поліщук. – К. : Альтерпрес, 2004. – 100 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека).

10. Голиков А.П. та ін. Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник / А.П. Голіков, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – С.302-304.
11. Експерти про нетрадиційні релігії і міжрелігійні конфлікти // Людина і світ. – 1999. – № 6. – С. 28.
12. Жижек С. Дражливий суб'єкт: відсутній центр політичної онтології / Славой Жижек ; пер. з англ. Р. Й. Димерець. – К. : ППС, 2008. – 510 с. – («Сучасна гуманітарна бібліотека»).
13. Маркс К., Енгельс Ф. З ранніх творів / Пер. з рос. — Київ: Видавництво політичної літератури України, 1973. — 596 с.
14. Ліотар Ж. Ф. Ситуація постмодерну / Ж. Ф. Ліотар // Філософська і соціологічна думка. – 1995. – № 5–6. – С. 16–42.
15. Новиченко М. Міжконфесійні конфлікти // Людина і світ. – 1995. – № 9. – С. 17-18.
16. Рікер П. Сам як інший / П. Рікер ; пер. з фр. – К. : Дух і Літера, 2000. – 458 с.
17. Саїд Е. Культура й імперіалізм / Едвард Саїд; пер. з англ. К. Ботанова, Т. Цимбал, Н. Ґхазалі, Т. Марценюк. – К. : Критика, 2007. – 608 с.
18. Саїд Е. Орієнталізм / Едвард Саїд ; пер. з англ. В. Шовкун. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 511 с.
19. Тайлор Ч. Мультикультуралізм і «політика визнання» / Ч. Тайлор (Чарльз Тейлор) / пер. з англ. – К. : Альтерпрес, 2004. – 172 с.
20. Титар О. В. Глобалізація і українські культурні ідентичності: глобальний диктат візуального / О. В. Титар // Гуманітарний часопис: Збірник наукових праць. – Х. : ХАІ, 2012. – № 3. – С. 64–70.
21. Титар О. В. Глобалізація та українські культурні ідентичності: поліцентризм, тотальність, холістичність / О. В. Титар // Вісник Харк. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Сер. : Теорія культури і філософія науки. – Х., 2013. – № 1029 – ІІ. – С. 252–257.
22. Франк, А.-Г., Шах С. Що пішло не так на «соціялістичному» Сході? Реферат. // Вперед. – 25.07.2019. https://vpered.wordpress.com/2019/07/25/frank-what-went-wrong/
23. Ashmawy M. S. Islam and the political order. – Washington : The Council for Research in Values and Philosophy, 1994 . – 116 p.
24. Bauman Z. Globalization / Z. Bauman. – Cambridge: Polity Press, 2000. – 199 p.
25. Bongaarts J. The Role of Family Planning Programmes in Contemporary Fertility Transitions // The Continuing Demographic Transition / G.W. Jones (ed.) Oxford: Clarendon Press, 1997. P. 422444.
26. British cultural identities / ed. Storry M., Childs P. – London: Routledge, 1997. – 350 p.
27. Connor S. Postmodernist Culture / S. Connor. – Oxford UP : Blackwell, 1996. – 304 p. 132. Food and Agriculture Organization : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fao.org.
28. Hopkins A. G. Globalization in World History / ed. by Antony Hopkins. – New York: New York City, 2003. – 263 p.
29. Kepel G. Jihad: the trail of political islam; Transl.by Anthony F. Roberts . – Cambridge : Belknap, 2002 . – 454 p.
30. Said E. W. Orientalism: Western conceptions of the Orient / Edward W. Said. – New York: Pantheon Books, 1978. – 328 p.
31. Spivak G. Ch. Can the subaltern Speak? / Gayatri Chakravorty Spivak // Marxism and the Interpretation of Culture / ed. by Nelson Cary,Grossberg Lawrence. – Chicago: Illinois University Press, London: Macmilian, 1988. – 314 p.
32. Taylor Ch. The Ethics of Authenticity / Ch. Taylor. – Cambrige MA: Harvard University Press, 1991. – 118 p.
33. Taylor Ch. The sources of the self: The making of the modern identity / Ch. Taylor. – Cambrige, Massachusetts and London, England,1989. – 680 p.

34. Wallerstein I.M. Geopolitics and Geoculture: Essays on the Changing World – System/I.M.Wallerstein. –Cambridge, England: Cambridge University Press, 2001
35. Weinberg L. Global terrorism: a beginner's guide. – Oxford : Oneworld, 2005. – 182 p.
World Population Prospects, the 2010 Revision cn-line database. N.Y.: United Nations, 2011 : [Електронний ресурс].

Додаток 1

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни_____
(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 20_____/20_____ н. р.

Заступник декана _____ факультету з навчальної роботи

_____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

«____» _____ 20___ р.

Голова науково-методичної комісії _____ факультету

_____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

«____» _____ 20___ р.